

Identiteitsontwikkeling en/in het curriculum?

inspiratiemiddag persoonsvorming Amersfoort,
28 september 2017

Voorstellen

Alderik Visser
a.visser@slo.nl

Voorheen: docent geschiedenis en filosofie

Nu: leerplannen bij SLO – geschiedenis, burgerschap, identiteitsontwikkeling

Doel & Vorm

doel

Nadere verheldering van begrippen

Actief werken aan vormen en inhouden, passend bij jou / jouw school / insteek / overtuiging

Resultaat: praktische ideeën

vorm

Praatjes (plaatjes)

Samenspraak

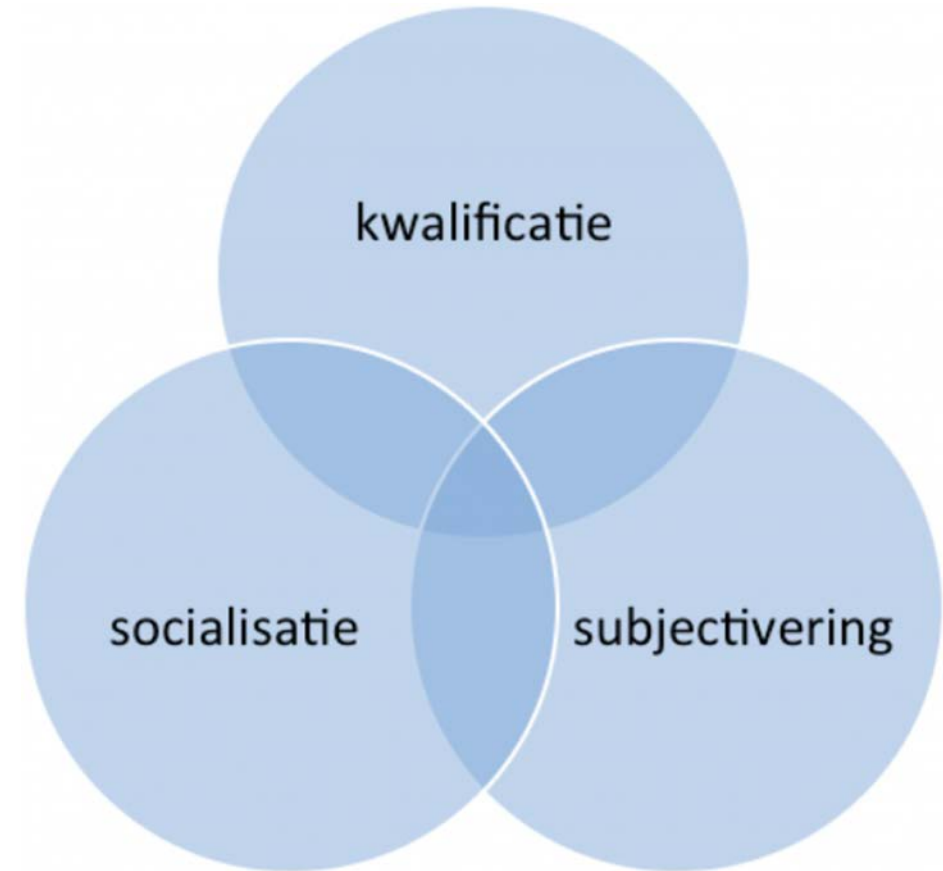
Ontwerpen

Curriculum?

Ontwerpen

Kennisontwikkeling, maatschappelijke vorming en persoonsvorming zijn de drie hoofddoelen van onderwijs. Het Platform Onderwijs2032 vindt het belangrijk dat er een betere balans komt tussen deze drie doelen. Dat betekent dat persoonsvorming in toekomstgericht onderwijs meer nadruk krijgt dan nu. Niet alleen thuis en op de sportclub, maar ook op school ontdekken leerlingen wie ze zijn en willen worden, wat ze belangrijk vinden en hoe ze zichzelf tot anderen verhouden. Het Platform beschouwt de school daarom als oefenplaats voor persoonlijke kwaliteiten.”
Ons Onderwijs 2032 (2016)

Biesta, G. (2014). Wat is goed onderwijs? (www.nivoz.nl)

Persoonsvorming?

Vorming

Bildung

Individuatie

Identiteitsontwikkeling

Identiteitsvorming

Zelfontplooiing

Subjectificatie

Subjectwording

.....

Is het conceptueel /praktisch te onderscheiden van socialisatie?

Is het een taak van de school?

Hoe zit het in dit verband met de verhoudingen tussen school – ouders – de staat? (art. 23)

Hoort het thuis in het curriculum – of is het uitsluitend een quaestie van pedagogiek / didactiek / interactie?

Vier motieven?

Conceptueel wel te scheiden, in de praktijk van scholen / in de hoofden van mensen radicaal door elkaar heen:

Religieus-moreel motief: (religieus geladen) waarden / deugden / zingeving, als fundament voor persoonlijke ontwikkeling

Bildungsmotief: brede algemene vorming = inwijding in cultuur als basis voor vrijheid en ontplooiing

(zelf)ontplooingsmotief: authenticiteit en autonomie als middel en/of als doel van opvoeding en onderwijs

Verheffingsmotief: cultiveren van kennis en gedrag als middel tot sociale stijging van individuen en groepen kinderen.

Actuele tendensen?

Personalisering: maatwerk, talent, het kind centraal – verdergaande individualisering (van leerroutes)

(vgl. Masschelein, J., M. Simons (2017). De leerling centraal in het onderwijs. Grenzen van personalisering? Leuven: Acco)

Psychologisering: welzijn, welbevinden, sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (grit, growth mindset, positieve psychologie, enz.)

Pedagogisering: herleving van 'het pedagogische' (in reactie op de 'afrekencultuur') inclusief de morele dimensie daarvan (Biesta, de bildungsbeweging, enz.)

Actuele tendensen?

Personalisering: maatwerk, talent, het kind centraal – verdergaande individualisering (van leerroutes)

(vgl. Masschelein, J., M. Simons (2017). De leerling centraal in het onderwijs. Grenzen van personalisering? Leuven: Acco)

Psychologisering: welzijn, welbevinden, sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (grit, growth mindset, positieve psychologie, enz.)

Pedagogisering: herleving van 'het pedagogische' (in reactie op de 'afrekencultuur') inclusief de morele dimensie daarvan (Biesta, de bildungsbeweging, enz.)

Nog even ... theorie

Afbakening domein van 'identiteitsontwikkeling'

dat mogelijkheden biedt aan scholen / docenten om naar eigen bevinden / overtuiging aan te haken

en tegelijk handvatten biedt voor docenten om 'gesloten' praktijken snel te 'openen' naar onderwijs dat aanleiding geeft tot betekenisverlening

(handelingswerkwoorden)

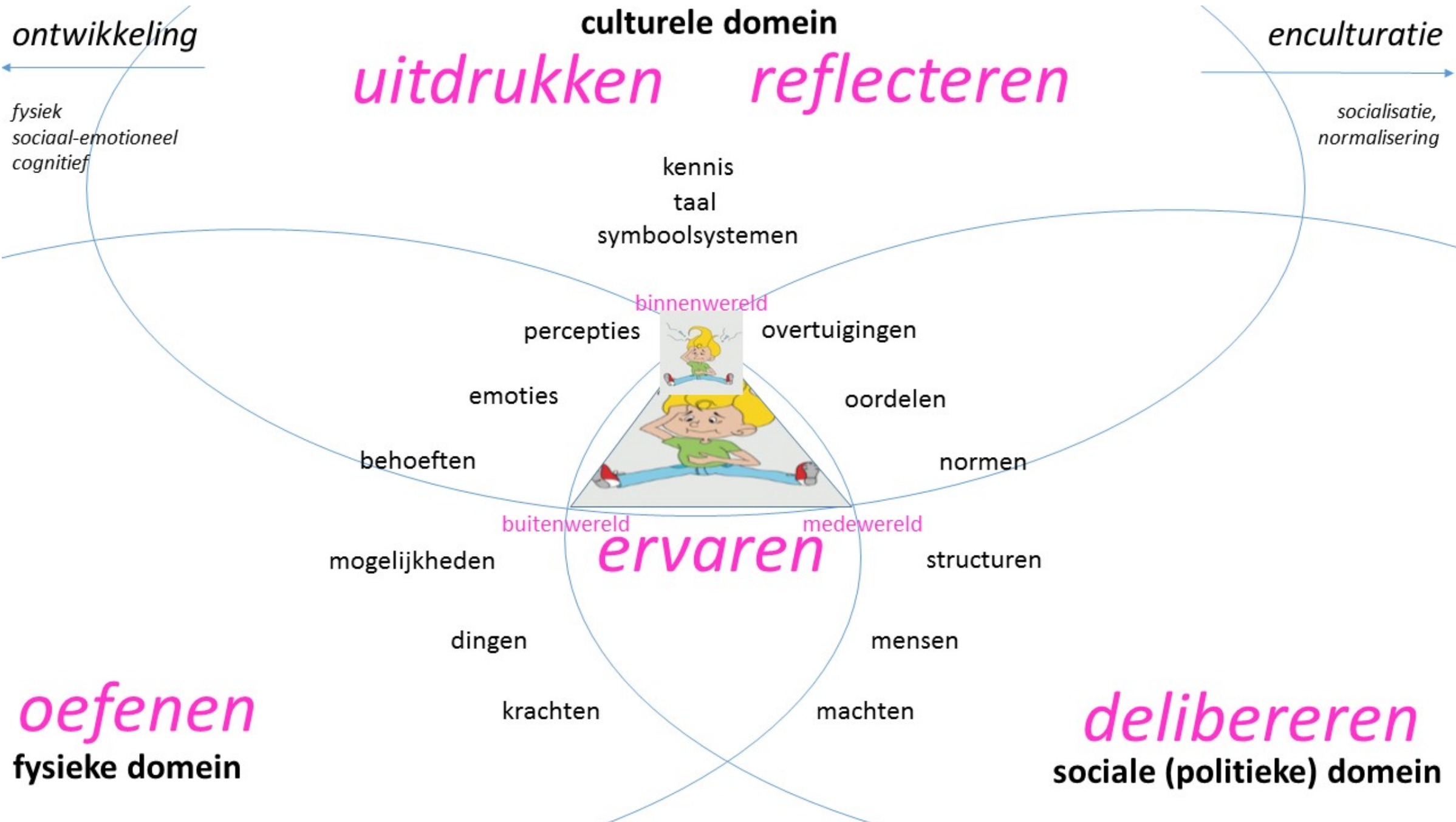
Nog even ... theorie

Afbakening domein van 'identiteitsontwikkeling'

dat mogelijkheden biedt aan scholen / docenten om naar eigen bevinden / overtuiging aan te haken

en tegelijk handvatten biedt voor docenten om 'gesloten' praktijken snel te 'openen' naar onderwijs dat aanleiding geeft tot betekenisverlening

(handelingswerkwoorden)

definitie

“Persoonsvorming (op en door school) kunnen we - open en zeer voorlopig - definiëren als het geheel aan geplande en ongeplande ervaringen, dat een individuele leerling helpt allengs op een meer volwassen manier vorm, richting en betekenis te verlenen aan het persoonlijke bestaan.

Zelfbepaling (autonomie, vrijheid) is daarbij in onze contreien lang synoniem voor volwassenheid geweest, en dat niet zonder reden of tegenspraak. Vanzelfsprekend kan volwassenheid ook meer of andere vaardigheden of deugden omvatten - zorgzaamheid, verantwoordelijkheid enzovoorts. Invulling en rechtvaardiging ervan is zozeer een kwestie van smaak en signatuur, dat ik een poging daartoe hier achterwege laat. (...)”

Visser, A. (2017). Persoonsvorming in samenhang. Over lichamelijke, innerlijke, politiek en 'reële fantasie'. Narthex. Tijdschrift voor levensbeschouwing en educatie. 17 (2) 25-35

Betekenisverlening: wat betekent ... voor mij?

ervaren

gebeurtenissen
processen
praktijken
emoties
zienswijzen
kennis

uitdrukken

hoe kan ik daarover

spreken
schrijven
Denken

reflecteren

wat zegt dat over

mijzelf
mijn mogelijkheden / beperkingen
mijn overtuigingen
mijn omgeving / cultuur
mijn taal / denken
die of dat van anderen

oefenen

hoe kan ik dat

verbeelden
maken

delibereren

hoe oordeel ik daarover ...

intuïtief?
systematisch / met afstand?
hoe kom ik / komen anderen tot oordelen?
hoe weeg ik verschillende visies / oordelen / belangen?

Hoe kan ik mijn (fysieke) grenzen
verkennen / verleggen?
Wat en hoe vaak moet ik daarvoor
doen
maken
proberen
falen

scenario → aspect ↓	vakvariant	uitgesmeerde - of bildungs- variant	integrale- of community- variant	kernactiviteit handelings- werkwoorden
psycho-fysiek (welzijn)				ervaren / beleven
cognitief (bildung; empathie)				oefenen uitdrukken
moreel-levens- beschouwelijk (normen, waarden, deugden)				reflecteren delibereren

In je hoek

Met je groep: stel jezelf een **vormend doel**; bedenk daarbij ook een doelgroep (een groep leerlingen, leeftijd x, niveau ; denk er niet te lang over, kies iets)

Welke (leer)**ervaringen** kunnen hen helpen om om dit doel te bereiken? **schrijf op!**

Welke **activiteiten** kun je daarrond bedenken?

oefenen / uitdrukken / delibereren / reflecteren (zonder navel!)

minimaal twee ((leer)rijke) ervaringen, steeds vier activiteiten op gepast niveau

Waar in het curriculum kun je deze activiteiten kwijt?? (eigen vak / verschillende vakken / in de school als 'community')

doe een implementatievoorstel aan je team / schoolleiding

(Tijd over??) Hoe maak je de 'resultaten' van deze inspanningen zichtbaar / merkbaar?

overtuig de inspecteur!

invalshoek (concern)				
Vormend doel				
doelgroep		leeftijd / niveau / schooltype		
ervaring(en)				
oefenen	uitdrukken	reflecteren	delibereren	andere activiteiten